

KAÇAKÇILIK SUÇUNDAN ELDE EDİLEN EŞYANIN KULLANIM AMACIYLA SATIN ALINMASININ VEYA KABUL EDİLMESİNİN SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇU BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ^(*)

Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ^(**)

Öz

Kaçakçılık suçu işlenerek elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin, kaçakçılık suçuna iştirak etmiş kişiler dışındaki diğer kişiler tarafından suçtan elde edildiği bilinen kullanım amacıyla satın alınması, kabul edilmesi (bağış, kira, trampa) veya bulundurulması fiilleri, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturacaktır. Bu nedenle kullanım amacıyla kaçak sigara, akaryakıt, çay, tütün, telefon, her türlü elektronik eşya, otomobil ile diğer eşyaları satın alan, bulunduran veya kabul edenler hakkında TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan ceza soruşturması ve kovuşturması yapılması ve ayrıca ele geçirilen eşya hakkında da müsadere kararı verilmesi gerekir.

Bu konudaki yanlış uygulamaların ve anlaşılmalarda düzeltilmesi amacıyla Yargıtay içtihat oluşturması yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler

Kaçakçılık, Suçtan Elde Edilen Eşya, Kullanım Amacı, Suç Eşyasının Satın Alınması, Suç Eşyasının Kabul Edilmesi.

^(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 04.12.2022 - Kabul Edildiği Tarih: 04.01.2023.

Atıf Şekli: Ahmet Bozdağ, "Kaçakçılık Suçundan Elde Edilen Eşyanın Kullanım Amacıyla Satın Alınmasının veya Kabul Edilmesinin Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu Bağlamında Değerlendirilmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIII, S. 1, 2023, s. 149-169.

DOI: 10.52273/sduhfd..1214285.

^(**) Gaziantep Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Ana Bilim Dalı, Gaziantep, Türkiye.

E-posta: bozdaghukuk@gmail.com.

Orcid: <http://orcid.org/0000-0002-1157-9199>.

THE EVALUATION OF THE PURCHASE OR ADMISSION OF THE COMMODITY CONFISCATED FROM SMUGGLING FOR USE IN TERMS OF CRIMES COVERING PURCHASE OR ADMISSION OF THE CRIME COMMODITY

Abstract

The act of purchasing, accepting or keeping the goods or other assets obtained by committing the crime of smuggling, knowing that they were obtained from the crime by other persons other than those who participated in the crime of smuggling, will constitute the crime of purchasing or accepting the crime item. For this reason, criminal investigation against those who buy, keep or accept illegal cigarettes, fuel oil, tea, tobacco, telephones, all kinds of electronic goods, automobiles and other goods for use, for the crime of purchasing or accepting the criminal goods regulated in Article 165 of the TCC, and it is necessary to prosecute and also to make a confiscation decision about the seized property.

It would be beneficial for the Supreme Court to establish a case-law in order to correct misapplications and misunderstandings on this issue.

Keywords

Smuggling, Goods Obtained From Crime, Purpose of Use, Purchase of Criminal Goods, Acceptance of Criminal Goods.

GİRİŞ

Malvarlığına karşı işlenen suçların işlenme amacı dikkate alındığında, genellikle bu suçların ekonomik bir yarar elde etmek amacıyla işlendiği görülecektir. Failler suçtan elde ettikleri eşya veya diğer ekonomik değerden doğrudan doğruya yararlanabildikleri gibi bazen de söz konusu eşyayı satarak, dönüştürerek, değerlendirerek yarar sağlamaktadır. Genellikle failler, suçtan elde ettikleri eşyaları ve diğer değerleri kolayca elden çıkarabilmek için rayiç değerinin çok altında bir fiyata satmaktadır. Bu durum, suçtan elde edilen eşyaların ve diğer değerlerin piyasada kolayca alıcı bulmasına ve toplumda yaygın bir şekilde kullanılmasına neden olmaktadır.

Kanun koyucu hırsızlık, yağma, dolandırıcılık, kaçakçılık gibi ekonomik suçları işleyerek yarar sağlayan failleri cezalandırmak için birçok suç tipi ihdas ettiği gibi aynı zamanda bu tür suçlardan elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerlerini satın alan, kabul eden, bulunduran üçüncü kişileri de cezalandırma ya yönelik suçlar ihdas etmiştir.

Bu çalışmada esas olarak kaçakçılık suçundan elde edilmiş eşya veya diğer malvarlığı değerlerini bu özelliğini bilerek kullanım amaçlı olarak satın alan, kabul eden ve kullanan üçüncü kişilerin, TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan "suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan" sorumlu tutulup tutulamayacağı üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda konunun daha iyi anlaşılması amacıyla öncelikle kaçakçılık suçu ve suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçları ana hatları ile izah edilecektir.

I. GENEL OLARAK KAÇAKÇILIK SUÇU

Kaçakçılık, Türk Dil Kurumu Sözlüğünde; "Bir devletin yasalarına karşı gelecek yapılan ticaret; kaçakçının yaptığı iş; gizli olarak, sezdirmeden kaçırma işi"¹ olarak tanımlanmıştır.

Yasal mevzuat, doktrindeki görüşler ve yargı kararları ışığında kaçakçılığı şöyle tanımlayabiliriz; ülkeye sokulması yasak olan bir eşyayı ülkeye sokmak veya ülkeden çıkarılması yasak olan bir eşyayı ülkeden çıkarmak; ülkeye sokulması ve ülkeden çıkarılması yasak olmayan bir eşyanın kısmen veya tamamen vergi ödenmeden ülkeye sokulması veya ülkeden çıkarılması veyahut ülkeye sokulmuş olan kaçak eşyanın bu özelliği bilinerek ve ticari amaçlı ola-

¹ TDK Sözlüğü (<https://sozluk.gov.tr/>).

arak satın alınması, satılması, bulundurulması veya dolaşımının kolaylaştırılmasıdır.²

Kaçakçılık fiillerinin suç olarak düzenlenmesinin birçok sebebi bulunmaktadır. Bu sebeplerin en önemlileri, devletin sınır güvenliğinin korunması, serbest piyasada adil rekabet ortamının sağlanması, devletin vergi kaybının önlenmesi, tüketici haklarının korunması, insan sağlığının korunması ve çevreye zarar verilmesinin engellenmesidir.³ Bir ülke piyasasında bulunması yasak olan malların ülkeye sokularak veya başka ülkelerden vergi ödemeden ucuz fiyata getirilen malların çok kârlı bir şekilde satılma imkânının bulunması, kaçakçılığı ve dolayısıyla kaçakçılık suçlarını cazip hale getirdiğinden, kaçakçılık suçları tarihin her döneminde ve her devlette sıkça rastlanan bir suç tipi olmuştur.⁴

Ülkemizde de kaçakçılığın önlenmesi amacıyla başta 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu olmak üzere, 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 6136 Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gibi birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Çalışmanın amacı gözetilerek sadece kaçakçılık suçları bakımından genel kanun niteliğindeki Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu ile sınırlı olarak gümrük kaçakçılığı suçları inceleme konusu yapılacaktır.

² Benzer tanımlar için bakınız: Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 22.02.2000 tarihli ve 7-3/32 sayılı kararı; “Kaçakçılık kısaca devletin yasalarında öngörmüş olduğu kurallara aykırı olarak bir şeyin yurtdışına çıkarılması veya yurda sokulması şeklinde tanımlanabilir”. Murat Aydın, “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları”, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2011, s. 6; Yavuz Kahya, “Suç Teorileri Işığında Türkiye’de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, C. 15, S. 3, s. 161; Murat Balcı, *Petrol Kaçakçılığı Suçları ve Petrol Piyasası Kanunu’nda Düzenlenen Kabahatler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s. 50; Batuhan Aktaş, “Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmadan Ülkeye Eşya Sokma Suçu Bir İnceleme”, *TBB Dergisi*, 2015 (121), s. 115.

³ Çetin Arslan- Arzu Balan, “Gümrük Kaçakçılığı Suçunun Nitelikli Hali Olarak Ülkeye Kaçak Akaryakıt Sokma Fiili”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan, C. 21, Özel Sayı, 2019, s. 10; “Gümrük kaçakçılığı suçlarında korunan hukuki yarar; Devletin egemenlik hakkının bir kısmı olarak ortaya çıkan kendi milli sınırları dâhilindeki her türlü eşya giriş ve çıkışını kontrol etme ve düzenleme yetkisidir. Anılan fiiller ile devletin sözü edilen egemenlik hakkının ihlali ile birlikte devletin vergilendirme hakkı ve mali yararlarını da ihlal ettiği kuşkusuzdur. Verginin ise devletin kamu hizmetlerini finanse etmek için toplumu oluşturan kişilerden zorunlu olarak alınan ekonomik değerler olduğu nazara alındığında gümrük kaçakçılığı suçlarının vergi kaybına sebep olması sonucu, kamu hizmetlerinin finansmanında güçlükler doğuracağı muhakkaktır.” Yargıtay 19. Ceza Dairesinin 14.5.2019 tarihli ve esas 2019/20755, karar 2019/8369, sayılı kararı.

⁴ Detaylı bilgi için bkz. Aydın, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları, s. 13-15.

5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinde kaçakçılık suçlarının temel şekli, 4. maddesinde de kaçakçılık suçlarının daha ağır cezayı gerektiren nitelikli halleri düzenlenmiştir.

Kaçakçılık suçlarının ihdası ile korunmak istenen hukuki yarar, devletin sınır güvenliğinin,⁵ vergi tahsil etme yetkisinin, kişi sağlığının, çevrenin, adil ve serbest rekabet ortamının ve tüketici haklarının korunmasıdır. Dolayısıyla kaçakçılık suçları ile korunan hukuki yarar tek olmayıp kamuya ve kişilere ait birçok hukuki yarar korunmak istenmiştir.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen kaçakçılık suçlarının konusunu, insan ve insan bedeninin parçaları olan organlar dışındaki her türlü canlı veya cansız taşınır eşya ve varlık oluşturmaktadır. Dolayısıyla Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na aykırı olarak ülkeye sokulan veya ülkeden çıkarılan her taşınır eşya kaçakçılık suçlarının konusunu oluşturabilmektedir. Ancak kaçakçılıkla ilgili özel kanunların konusunu oluşturan taşınır eşyalar, gümrük kaçakçılığı suçlarının konusunu oluşturmazlar.

Kaçakçılık suçlarını oluşturan fiiller 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre kaçakçılık suçlarının fiilleri:

- Eşyayı, gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokmak,
- Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokmak,
- Transit rejimi çerçevesinde taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakmak,
- Belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapmak,
- Gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokulmuş veyahut belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapmak fiillerinin işlenmesine iştirak etmeksizin bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın almak, satışı arz etmek, satmak, taşımak veya saklamak,

⁵ Aydın, 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları, s. 113.

- Özel kanunları gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında başka bir kullanıma tahsis etmek, satmak veya devretmek ya da bu özelliğini bilerek satın almak veya kabul etmek,
- İthal kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeye sokmak,
- İthal yasak eşyayı, bu özelliğini bilerek satın almak, satışa arz etmek, satmak, taşımak veya saklamak,
- İhracı kanun gereği yasak olan eşyayı ülkeden çıkarmak,
- İlgili kanun hükümlerine göre teşvik, sübvansiyon veya parasal iadelerden yararlanmak amacıyla ihracat gerçekleştirmediği hâlde gerçekleştirilmiş gibi göstermek ya da gerçekleştirilen ihracata konu malın cins, miktar, evsaf veya fiyatını değişik göstermek,
- Ulusal marker uygulamasına tabi olup da, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıt; ticari amaçla üretmek, bulundurmak veya nakletmek, satışa arz etmek veya satmak, bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın almak,
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan izin almadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıt üretmek veya bunları doğrudan akaryakıt yerine ikmal ederek üretmek, satışa arz etmek, satmak, bulundurmak, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın almak, taşımak veya saklamak,
- Her türlü üretim, iletim ve dağıtım hatları dâhil olmak üzere sıvı veya gaz halindeki hidrokarbonlarla, hidrokarbon türevi olan yakıtları nakleden boru hatlarından, depolarından veya kuyulardan kanunlara aykırı şekilde alınan ürünleri satışa arz etmek, satmak, bulundurmak, bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın almak, taşımak veya saklamak,
- Kaçak akaryakıt veya sahte ulusal marker elde etmeye, satmaya ya da herhangi bir piyasa faaliyetine konu etmeye yarayacak şekilde lisansa esas teşkil eden belgelerde belirlenenlere aykırı olarak sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman bulundurmak,
- Ulusal markeri yetkisiz olarak üretmek, satışa arz etmek, satmak, yetkisiz kişilerden satın almak, kabul etmek, bu özelliğini bilerek nakletmek veya bulundurmak,

- Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretlerin taklitlerini imal etmek veya ülkeye sokmak ile bunları bilerek bulundurmamak, nakletmek, satmak ya da kullanmak,
 - Tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkilerin ambalajlarına kamu kurumlarınca uygulanan bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri; ilgili mevzuatta belirlenen şekilde temin etmesine rağmen belirlenen ürünlerde kullanmaksızın bedelli veya bedelsiz olarak yaymak, bunları alma veya kullanma hakkı olmadığı halde sahte evrak veya dokümanlarla veya herhangi bir biçimde ilgili kurum ve kuruluşları yanıltarak temin etmek, bunları taklit veya tahrif ederek ya da konulduğu üründen kaldırarak, değiştirerek ya da her ne suretle olursa olsun tedarik ederek amacı dışında kullanmak,
 - Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri; ticari amaçla üretmek, bulundurmamak veya nakletmek, satışa arz etmek veya satmak, bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın almak,
 - Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumundan yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapmak ile ticari amaçla; makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satmak, satışa arz etmek, bulundurmamak ve nakletmek,
- olarak sayılmıştır.

Bu kaçakçılık fiilleri analiz edildiğinde açıkça görülmektedir ki, kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan ithali yasak olmayan eşyanın, üçüncü kişiler (kaçakçılık suçuna iştirak etmemiş) tarafından satın alınması, bulundurulması, kullanılması veya taşınması fiillerinin kaçakçılık suçunu oluşturabilmesi için, üçüncü kişinin söz konusu eşyanın kaçak eşya olduğunu bilmesi ve ticari amaçla bu fiil veya fiilleri işlemesi gerekmektedir. Başka bir ifadeyle üçüncü kişilerin satın aldığı, bulundurduğu, kullandığı veya taşıdığı eşyanın kaçak eşya olduğunu bilmemesi halinde kaçakçılık suçu oluşmayacağı gibi aynı zamanda üçüncü kişinin kaçak olduğunu bildiği eşyayı ticari amaç olmadan (tüketim veya bağış

amacıyla) satın alması, kullanması, bulundurması veya taşıması da kaçakçılık suçunu oluşturmayacaktır.⁶ Yargıtay da; “Miktar itibariyle kişisel kullanım sınırları içinde kaldığı anlaşılan dava konusu sigaraların, bir markaya ait 200 paket olmasına, dosya kapsamı ve sanığın aşamalarda savunmalarında ele geçen sigarayı ticari amaç için değil, kişisel kullanım amacıyla satın aldığını beyan etmesine göre; sanığın savunmasının aksine, ele geçen sigaraları ticari amaçla bulundurduğuna ilişkin cezalandırılmasına yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine kararı verilmesini” yasaya aykırı bulmuştur.⁷

II. SUÇ EŞYASININ SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ SUÇU

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, malvarlığına karşı işlenen suçlar arasında TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş bir suç tipidir. Bu suçun düzenlenme amacı 165. maddenin madde gerekçesinde, “Suç işlemenin toplumda kişiler için bir kazanç kaynağı olamayacağı; bu nedenle, suç işlemek suretiyle elde edilen menfaatlerin piyasada tedavüle konulmasının ve suç işlemenin menfaat temini açısından cazip bir yol olarak görülmesinin önüne geçilme” olarak açıklanmıştır.⁸ Dolayısıyla bir suçun failler bakımından kazanç kapısı haline gelmesi, faillerin o suçu daha fazla işlemesi için pozitif motivasyon aracı haline gelmesine neden olacaktır. Başka bir ifadeyle suç işlenerek elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin piyasada kolayca tedavüle sokulabilmesi veya paraya dönüştürülebilmesi, adeta bu tür suçları teşvik edecektir.⁹ Bunun için ekonomik suçların önlenmesinin en önemli yolu, faillerin bu suçlardan bekledikleri ekonomik yararı elde etmesini engellemektir. Kanun

⁶ Mustafa Özen, *5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 89.

⁷ Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin esas 2014/9621 ve karar 2015/13659 sayılı kararı; Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 21.01.2015 tarihli ve esas 2014/768, karar 2015/757 sayılı kararı; Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 14.01.2015 tarihli ve esas 2014/8393, karar 2015/304 sayılı kararı; Özen, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, s. 90.

⁸ TCK'nın 165. maddesinin gerekçesi; Mehmet Emin Artuk, vd., *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 700; AYM, E: 2006/19, K: 2009/32, 26.2.2009; Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 10.09.2013 tarihli ve 7721/12895 sayılı kararı; Atilla Tanrıvermiş, *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 21; Kerim Çakır, *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*, in: Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 322.

⁹ “Özellikle çıkar amaçlı suçlar bakımından geçerli olan bu durum kriminolojide “rasyonel tercih teorisi” olarak adlandırılmaktadır”. Furkan Yıldız, “Rasyonel Seçim Teorisi ile Organize Suçları Anlamak”, *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, C. 7, S. 14, 2020, s. 151-154.

koyucu da ekonomik suçların konusunu oluşturan eşyaların piyasadaki tedavülünü engellemek ve bu tür suçların kazanç kapısı haline gelmesini önlemek amacıyla “suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu” ihdas etmiştir.¹⁰

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu ile korunan hukuki yarar, hem kişilerin mülkiyet hakkı hem de kamu düzeni ve yararı olduğundan, korunan hukuksal yarar bakımından karma nitelikte bir suçtur.¹¹

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu TCK'nın 165. maddesinde şu şekilde tarif edilmiştir:

“Bir suçun işlenmesiyle elde edilen eşyayı veya diğer malvarlığı değerini, bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin, satan, devreden, satın alan veya kabul eden kişi, altı aydan üç yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır”.

Bu suçun konusunu, bir başka suçun işlenmesiyle elde edilmiş eşya veya diğer malvarlığı değerleri oluşturabilmektedir.¹² Başka bir ifadeyle bu suçun konusunu, ancak bu suçtan önce işlenmiş başka bir suçun işlenmesiyle elde edilmiş eşya veya diğer malvarlığı değerleri oluşturabilecektir. Dolayısıyla bu suçun oluşabilmesi şu koşulların gerçekleşmesi gerekir:

- Bu suçtan önce işlenmiş bir öncül suçun olması gerekir.

Kanun metninde ve madde gerekçesinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan önce işlenmiş olması gereken öncül suçun türü ve niteliği konusunda herhangi bir hüküm ve ifade bulunmamaktadır.

Kanun hükmünde “Bir suçun işlenmesiyle” ibaresine ve madde gerekçesinde de “Bu suçun (öncül suçun), mutlaka malvarlığına karşı işlenmiş bir suç olması gerekmez.” ibaresine yer verilmiştir. Dolayısıyla kanun koyucu öncül suç için bir sınırlama ve belirleme yapmadığından öncül suç, malvarlığına karşı işlenmiş bir

¹⁰ Veli Özer Özbek- Koray Doğan - Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 761; Tuğba Turgut, “Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu”, *Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2011, s. 16.

¹¹ Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 323; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 23; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 700; Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 15-16.

¹² Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 707.

suç olabileceği gibi herhangi bir başka suç da olabilir.^{13,14} Bu nedenle Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenen suçlar da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun öncül suçu olabilir. Ayrıca suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için öncül suçun işlendiğinin şüpheye yer vermeyecek şekilde işlendiğinin öncül suçun yargılamasını yapan ceza mahkemesince veya suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun yargılamasını yapan ceza mahkemesi kararıyla tespit edilmesi yeterlidir.¹⁵

Bu durum suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun madde gerekçesinde şu şekilde kanun koyucu tarafından belirtilmiştir: *“Bu suçtan dolayı daha önce bir mahkûmiyet kararı verilmiş olması gerekmez. Daha önce işlenmiş olan suçtan dolayı failinin kusurlu sayılması veya cezalandırılması gerekmez. Söz konusu suçun cezalandırılabilir olması da gerekli değildir. Bu suç zamanlaşımına uğramış da olabilir. Önce işlenmiş olan suç, soruşturması ve kovuşturulması şikâyete bağlı bir suç olabilir. Hatta bu suçtan dolayı şikâyet yoluna başvurulmamış veya şikâyetten vazgeçilmiş olabilir. Bu suç yabancı bir ülkede dahi işlenmiş olabilir.”* Kanaatimizce öncül suç sebebiyle açılmış ve devam eden bir ceza soruşturması veya kovuşturması bulunması zorunlu olmadığı gibi bu suçun failinin şahsen tespit edilmiş olması da gerekmemektedir.¹⁶ Öncül suçun işlendiği konusunda suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun yargılamasını yürüten ceza mahkemesinde tam bir vicdani kanaatin

¹³ Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 64-65; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 708; Özbek - Doğan - Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 762; Mustafa Artuç, **Malvarlığına Karşı Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2018, s. 1153; Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 332-333.

¹⁴ Alman ceza hukukunda da “yalnızca StGB'nin 11. maddenin 1. fıkrasının 5. bendindeki tanıma göre bir suçun unsurunu oluşturan hukuka aykırı bir eylem, öncül suç olarak kabul edilebilir. Kabahatler veya disiplin suçları öncül suç teşkil etmez. Öncül suç tamamlanmış olmalı, yani başkasının malvarlığını ihlal etmiş, hukuka aykırı bir mülkiyete yol açmış olmalıdır”. Stefan Maier, **Hehlerei Mainer**, in Münchener Kommentar StGB § 259 (MüKoStGB), 4. Auflage, 2021, Rn. 19-24; “259. maddenin 1. fıkrasında hırsızlıktan (“çalınan”) bahsedilmektedir. Ancak öncül suç için “bir başkasının malvarlığına yönelik herhangi bir hukuka aykırı fiil” yeterlidir. Dolayısıyla öncül suç, yalnızca dar anlamda malvarlığı suçlarından biri değil, başkalarının mülkiyet çıkarlarını ihlal eden Muhafaza (Yedieminlik) Görevini Kötüye Kullanma Suçu (§ 133), Hacedilen veya Elkonulan Eşyaya Zarar Verme Suçu; Mühür Bozma Suçu (§ 136), Cebir (§ 240), Belgede Sahtecilik (§ 267) gibi suçlar da olabilir. Hatta suç eşyasının satın alınması, satılması veya temin edilmesi suçu, kendisi açısından da öncül suç teşkil edebilir. (Zincirleme şekilde suç eşyasının kabul edilmesi suçu)”. Dennis Bock, **Strafrecht Besonderer Teil 2**, Springer Berlin, Heidelberg, 2018, s. 710-711.

¹⁵ Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 333.

¹⁶ Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 27.

oluşması yeterlidir. Aksi halde öncül suçun işlenip işlenmediği konusunda şüphe kalması halinde şüpheden sanığın yararlandırılması gerekir.¹⁷

- Öncül suçtan elde edilmiş bir eşya veya diğer malvarlığı değerinin bulunması gerekir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için öncül suçtan elde edilmiş bir eşya veya diğer malvarlığı değerinin bulunması zorunlu unsur olarak düzenlenmiştir.¹⁸ Suçtan elde edilen eşya veya malvarlığı değerinden kasıt, suçun konusunu oluşturan, suçun işlenmesi karşılığında elde edilen eşya/ekonomik değer ya da bu eşya veya değerlerin dönüştürülmesinden, işlenmesinden, kullanılmasından elde edilmiş bir eşya/ekonomik değerdir.¹⁹ Dolayısıyla herhangi bir suçun işlenmesiyle elde edilmiş ve ekonomik değere sahip bulunan her türlü taşınır ve taşınmaz eşya ile para, kıymetli evrak, hak ve alacaklar da bu suçun konusunu oluşturabilecektir.²⁰ Suçtan elde edilen eşya, üretimi, buhlendurulması, taşınması, satışı, ithali veya ihracı yasak bir eşya da olabilir.

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, fiil bakımından seçimlik ve bağlı hareketli bir suçtur. Bu suç ancak suç tipinde tarif edilmiş olan suç eşyasını satmak, satın almak, kabul etmek veya devretmek fiilleriyle işlenebilir. Bu fiiller tahdidi olarak sayılmış olduğundan ve bu suç sadece belirtilen dört fiil ile işlenebildiğinden bu suç, bağlı hareketli bir suçtur. Ayrıca bu suç belirtilen dört fiilden en az birinin icra edilmesi ile işlenebildiğinden, seçimlik hareketli bir suçtur.²¹ Satmak ve satın almak iki taraf arasında kurulan bir satım

¹⁷ Durmuş Tezcan- Mustafa Ruhan Erdem- Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2022, s. 943; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 65.

¹⁸ Alman ceza hukukunda ise bu durum farklı olarak şöyle düzenlenmiştir: "Fail kendisini veya üçüncü bir kişiyi zenginleştirme amacını gütmelidir. Zenginleştirme, çabalarının itici gücü veya nihai hedefi olmak zorunda değildir. Öte yandan, § 259'daki suç, zenginleştirmenin fiilen elde edilmiş olmasını veya gelecekte elde edilebilecek olmasını gerektirmez. Dolayısıyla failin maddi bir çıkar elde edeceği yanılgısına düştüğü (zenginleşme amacının gerçekleşmediği) haller de bu kapsamdadır". Adolf Schönke- Horst Schröder, *Strafgesetzbuch Kommentar*, 30. Auflage, C.H. Beck Verlag, 2019, Rn. 40-44.

¹⁹ Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, 59; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 942.

²⁰ Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 19; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 941; Özbek - Doğan - Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 762.

²¹ Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 328; Özbek - Doğan - Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 763; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 78; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 705.

sözleşmesiyle karşılıklı olarak gerçekleştirilebilen ve birbirine bağlı iki fiildir.²² Devretmek ve kabul etmek ise, yine karşılıklı olarak iki taraf arasında satım sözleşmesi dışında bir sözleşmeye bağlı olarak edimli veya edimsiz olarak gerçekleşen bağış, kira, ödünç ve trampa şeklindeki fiillerdir.²³

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, öncül suça iştirak etmiş kişiler dışındaki herkes tarafından işlenebilir. 165. maddenin metninde açıkça “*bu suçun işlenmesine iştirak etmeksizin*” ifadesine yer verildiğinden ve malvarlığına karşı işlenen suçlarda failin işlediği suçun konusu üzerinde yaptığı tasarruflar ayrı bir suç olarak değerlendirilmediğinden, öncül suça iştirak etmiş kişiler bu suçun faili olamazlar.²⁴ Bunun için öncül suça iştirak etmiş iştirakçilerin, suçtan elde ettikleri eşya veya diğer malvarlığı değerlerini daha sonra kendi aralarında birbirlerine satmaları, devretmeleri, satın almaları veya kabul etmeleri halinde suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşmayacaktır. Bu suçta bir tarafta satan diğer tarafta satın alan, bir tarafta devreden diğer taraftan devralan bulunduğundan bu suç, çok failli bir karşılaşma suçudur.²⁵

Suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, sadece kasten işlenebilen bir suçtur. Failin, suçun icra hareketleri olan satma, satın alma, devretme ve kabul etme fiillerini bilerek ve isteyerek icra etmesi yeterlidir. Madde gerekçesinde açıkça vurgulandığı üzere, bu suç doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir.²⁶ Bu suçun oluşması için suçun icrası sırasında failin, söz konusu eşyanın veya malvarlığı değerinin herhangi bir suçtan elde edildiğini mutlaka bilmesi veya bilebilecek durumda olması da gerekir. Aksi halde failin kasten hareket ettiğinden bahsetmek mümkün olmayacaktır.²⁷ An-

²² Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 945.

²³ Benzer görüş için bakınız; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 946; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 705; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 81-82; Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 329.

²⁴ Artuç, Malvarlığına Karşı Suçlar, s. 1150-1151; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 945; Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 38-39; Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 331.

²⁵ Bakınız, TCK m. 165’in madde gerekçesi; Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 38; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 74.

²⁶ Bakınız, TCK m. 165’in madde gerekçesi; “Bu suç, doğrudan kastla işlenebileceği gibi, olası kastla da işlenebilir. Bu nedenle, madde metninde “bilerek” ifadesi kullanılmamıştır.”; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 85.

²⁷ “Sanığın suça konu aracı suç eşyası olduğunu bilerek satın aldığı dair mahkûmiyetine yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği halde, sanığın atılı suçtan beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine hükmolunması...”, Yargıtay 15. Ceza Daire-

cak failin, öncül suçun hangi suç olduğu, fail veya faillerinin kimler olduğu, ne zaman işlendiği gibi bilgileri bilmesine gerek yoktur.²⁸

III. KAÇAKÇILIK SUÇUNDAN ELDE EDİLEN EŞYANIN KULLANIM AMACIYLA SATIN ALINMASI VEYA KABUL EDİLMESİ

Kanun koyucu bazı eşyaların ticari amaçlı üretilmesini, satın alınmasını, taşınmasını ve bulundurulmasını suç olarak düzenlerken, aynı eşyaların kullanım amacıyla üretilmesini, satın alınmasını, taşınmasını ve bulundurulmasını suç olarak düzenlenmemiştir. Gümrük kaçakçılığı suçları da bu tür suçlardandır. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarında:

“(5) Gümrük işlemlerine tabi tutmaksızın ülkeye sokulmuş veyahut belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dâhilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı, hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapmak fiillerinin işlenmesine iştirak etmeksizin bunların konusunu oluşturan eşyayı, bu özelliğini bilerek ve ticarî amaçla satın almak, satışı arz etmek, satmak, taşımak veya saklamak”,

“(11) Ulusal marker uygulamasına tabi olup da, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun belirlediği seviyenin altında ulusal marker içeren veya hiç içermeyen akaryakıtı; a) Ticari amaçla üretmek, bulundurmak veya nakletmek, c) Bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın almak”,

“(12) Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'ndan izin alınmadan; akaryakıt haricinde kalan solvent, madenî yağ, baz yağ, asfalt ve benzeri petrol ürünlerinden akaryakıtı ... bu özelliğini bilerek ticarî amaçla satın almak, taşımak veya saklamak”,

si'nin 13.07.2017 tarihli ve esas 2015/585, karar 2017/18129 sayılı kararı; Özbek - Doğan - Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 764; Artuç, Malvarlığına Karşı Suçlar, s. 1154; Çakır, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 334.

²⁸ “...5237 sayılı TCK'nın 165. maddesinde düzenlenen suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için önceden işlenmiş bir suçun olması, failin önceden işlenen suça iştirak etmemiş olması ve önceki suçun işlenmesine katılmamış olan failin aldığı eşyanın veya diğer mal varlığı değerinin suç eşyası veya mal varlığı değeri olduğunu bilmesi veya bilebilecek durumda olması gerekir.” Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 27.09.2016 tarihli ve esas 2016/8484, karar 2016/13070 sayılı kararı; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 709; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 948; “Seçimlik hareketli bir suç olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu, daha önce işlenmiş olan suçtan elde edilen eşyanın kabul edilmesi veya satın alınması hâlinde oluşacaktır. Bu suç, doğrudan kastla işlenebileceği gibi olası kastla da işlenebilir.” Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 08.05.2018 tarihli ve esas 2014/503, karar 2018/199 sayılı kararı.

“(18) Ambalajlarında bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaret bulunmayan ya da taklit veya yanıltıcı bandrol, etiket, hologram, pul, damga veya benzeri işaretleri taşıyan tütün mamulleri, makaron, yaprak sigara kâğıdı, etil alkol, metanol ve alkollü içkileri; ticari amaçla üretmek, bulundurmak veya nakletmek, ... bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın almak”,

“(20) Tütün ve Alkol Piyasası Düzenleme Kurumu’ndan yetki belgesi almadan veya bildirimde bulunmadan tütün ticareti yapmak ile ticari amaçla; makaron veya yaprak sigara kâğıdını, içine kıyılmış tütün, parçalanmış tütün ya da tütün harici herhangi bir madde doldurulmuş olarak satmak, satışa arz etmek, bulundurmak ve nakletmek”,

şeklinde bu durum açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla ithali yasak eşya dışında kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın bu özelliği bilinerek kullanım amaçlı üretilmesi, satın alınması, bulundurulması ve kullanılması fiilleri, kaçakçılık suçlarının düzenlendiği Kaçakçılıkla Mücadele Kanun’unda kaçakçılık suçu olarak düzenlenmemiştir.²⁹ Başka bir ifadeyle kaçakçılık suçundan elde edilen eşyanın bu özelliği bilinerek kullanım amaçlı, satın alınması, bulundurulması ve kullanılması fiilleri, kaçakçılık suçuna ilişkin suç tarifinde sayılan fiiller arasında sayılmamıştır. Bu nedenle kaçakçılık suçundan elde edilen eşyanın kullanım amaçlı satın alınması, bulundurulması ve kullanılması fiilleri, kaçakçılık suçunu oluşturmamaktadır.³⁰

Uygulamada Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarında düzenlenen kaçak eşyanın, ticari amaç dışında kullanım amacıyla satın alındığı, kabul edildiği, bulundurulduğu, taşındığının tespit edilmesi halinde soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcılığınca “kovuşturmaya yer olmadığı kararı” verilirken, kovuşturma aşamasında ise ceza mahkemesince beraat kararı verilmekte ve başka bir suçtan işlem yapılmamaktadır.³¹ Bu du-

²⁹ Özen, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, s. 97.

³⁰ Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin esas 2014/3488, karar 2015/1120 sayılı kararı; Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin 21.01.2015 tarihli ve esas 2014/768, karar 2015/757 sayılı kararı; Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin 14.01.2015 tarihli ve esas 2014/8393, karar 2015/304 sayılı kararı; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 68; Özen, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, s. 89-91.

³¹ Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin 21.01.2015 tarihli ve esas 2014/768, karar 2015/757 sayılı kararı; Yargıtay 7. Ceza Dairesi’nin 14.01.2015 tarihli ve esas 2014/8393, karar 2015/304 sayılı kararı.

rum hem yargı kararlarında açıkça görülmekte hem de yargı mensuplarıyla yaptığımız görüşmelerde açıkça ifade edilmiştir.³² Kaçakçılık suçları ile ilgili yazılmış kitap, makale ve sair akademik çalışmalarda da bu şekilde uygulama yapılması gerektiği ifade edilmiştir.³³

Kanaatimizce, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarında düzenlenen kaçak eşyanın ticari amaç dışında kullanım amacıyla satın alındığı, kabul edildiği, bulundurulduğu veya taşındığının tespit edilmesi halinde kaçakçılık suçundan Cumhuriyet savcılığınca "kovuşturmaya yer olmadığı kararı" verilmesi, kovuşturma aşamasında ise ceza mahkemesince beraat kararı verilmesi hukuka uygundur. Ancak Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarındaki fiillerin, TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan "suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu" oluşturup oluşturmadığının araştırılmaması/değerlendirilmemesi hukuka aykırı olacaktır. Çünkü Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarında, bu fıkralar kapsamındaki kaçak eşyanın ticari amaç dışında kullanım amacıyla satın alınmasının, kabul edilmesinin, bulundurulmasının veya taşınmasının açıkça kaçakçılık suçunu oluşturmayacağı belirtilmiş olmasına rağmen bu fiillerin suç eşyasının satın alınması veya kabul

³² "Suç tarihinde yürürlükte bulunan 4733 sayılı Kanun'un 8. maddesinin dördüncü fıkrası ile 5607 sayılı Kanun'un 3. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan suçların oluşabilmesi için, failin öngörülen seçimlik hareketleri ticari amaçla gerçekleştirmesi gerekmektedir. Ancak, "ticari amaç" kavramından ne anlaşılması gerektiği hususunda anılan Kanunlarda bir tanımlamaya yer verilmemiştir. Ticari amaç maddi menfaat elde etmek amacıdır. Ticaret maddi kazanç için yapılan faaliyettir. Failin amacı kazanç dışında amaç ise maddi unsuru eksik kalacaktır. Bu suç düzenlemesinde kast, özel kasttır. Bu nedenle, bu suç düzenlemesi ancak özel kastla işlenebilir. Bu özel kast, faildeki ticari amacı ifade eder. Failin, suç teşkil eden seçimlik hareketleri, ticari amaçla (saikle) işlemesi gerekir. Eğer, failde ticari amaç bulunmuyorsa, bu suç oluşmayacaktır. Bu nedenle, bu seçimlik hareketin kişisel kullanımlar için yapılması bu suçu oluşturmayacaktır. Ticari amaç olması için, belli bir uğraşın sonunda maddi bir menfaat gereklidir. Kazanç dışında başka bir amaç varsa belirtilen suç oluşmayacaktır. Kişisel kullanım veya tüketim çerçevesinde yapılanlar suç kapsamında değerlendirilmemektedir. Kendisinin kişisel kullanım ve tüketimi için kaçak eşyanın satın alınması, saklanması, taşınması hareketleri kasten işlense dahi bu suç oluşmayacaktır". Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 16.01.2020 tarihli ve esas 2016/782, karar 2020/10 sayılı kararı; Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 02.07.2020 tarihli ve esas 2019/207, karar 2020/337 sayılı kararı.

³³ Özen, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar, s. 98; Ersan Öz - Ali Erim, "Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçuna İştirak", **Gümrük ve Ticaret Dergisi**, S. 8, 2016, s. 69; Selçuk Bütün, "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları", **Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli 2008, s. 70; Saniye Albaş, **Türk ve Kıbrıs Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları**, On İki Levha Yayınevi, İstanbul, 2019, s. 66.

edilmesi suçunu oluşturmayacağı konusunda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.³⁴

Ayrıca TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun unsurları incelendiğinde, bu suçun konusu olan eşya veya malvarlığı değerinin elde edildiği suçun belirli bir suç olması gerektiğine ilişkin özel belirleme olmadığı görülmektedir. Öğretide³⁵ ve yargı kararlarında³⁶ da suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun oluşması için eşya veya malvarlığı değerinin elde edildiği öncül suçun, herhangi bir suç olabileceği konusunda fikir birliği bulunmaktadır. Alman ceza hukukunda da öncül suçun, "hırsızlık suçu veya diğer malvarlığı aleyhine işlenen herhangi bir suç olabileceği" düzenlenmiştir.³⁷ Dolayısıyla öncül suçun türü ne olursa olsun, suçun diğer unsurlarının da bulunması koşuluyla suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu oluşacaktır. Ancak uygulamada yaygın olarak yargı makamlarınca sadece hırsızlık suçundan ve yağma suçundan elde

³⁴ "Gerek 4733 gerekse 5607 Sayılı Kanun'la korunmak istenen amaçlardan biri de ticari hayatta haksız kazanca bağlı rekabet dengesini bozabilecek unsurların ortadan kaldırılmasıdır. Bu sebeple kanun koyucu, bazı kaçakçılık fiillerinde belirtilen hukuki değer bakımından doğrudan zarar doğurucu nitelikte bulunmayan ticari amaç dışı hareketleri suç kapsamı dışında tutmayı tercih etmiştir. Ticari kelimesinin sözcük anlamı "ticaretle ilgili, ticarete ilişkin"dir. Ticaret ise "ürün, mal vb. alım satımı, kazanç amacıyla yürütülen alım satım etkinliği, bu etkinlikle ilgili bilim, alışveriş sonucu elde edilen, yararlanılan fiyat farkı, kâr" anlamlarına gelmektedir. Bu bakımdan "ticari amaç"ın kazanç elde etmek amacı olarak tanımlanması mümkündür. Ticari amaç çoğunlukla bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten "tacir"ler tarafından güdülen bir amaçtır. Ancak ticari amacın, "tacir" sıfatıyla mutlak bir bağlantısı bulunmamaktadır. Zira tacir sıfatını taşıyan gerçek kişilerin tüm eylem ve işlemleri ticari değildir. Aynı şekilde tacir olmayan kişilerin de ticari maksatla hareket etmesi mümkündür. Ticari amaç, kazanç elde etmek için satmak amacıyla almakla da sınırlı değildir. Kişinin kendi şahsi ihtiyaçları dışında belirli bir meslek veya ticari faaliyetin icrası kapsamında maliyet unsuru olarak yahut alacak-borç ilişkilerinde kullanmak üzere yaptığı alımların da ticari amaçla yapıldığı kabul edilmelidir. Tüm bu sebeplerle failin ticari amaçla hareket edip etmediği, ekonomik ve sosyal durumu, suça konu eşyanın cinsi, nevi, kullanım yeri, zamanı, miktarı, değeri, bulundurma ve ele geçiriliş biçimi gibi hususlar gözetilerek her olayın özelliğine göre değerlendirilip belirlenmelidir" Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 17.04.2018 tarihli ve esas 2016/7-466, kara 2018/166 numaralı kararı.

³⁵ Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 23; Artuk vd., Ceza Hukuku Özel Hükümler, s. 708; Tezcan - Erdem - Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, s. 942; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 64.

³⁶ Yargıtay 2. Ceza Dairesi'nin 27.09.2016 tarihli ve esas 2016/8484, karar 2016/13070 sayılı kararı.

³⁷ Hans - Heinrich Jescheck, *Alman Ceza Hukukuna Giriş, çev. Feridun Yenisey*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 115; Feridun Yenisey- Gottfried Plagemann, *Alman Ceza Kanunu*, Beta Yayınevi, İstanbul, 2015.

edilmiş eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin satın alınması, kabul edilmesi, satılması veya bulundurulması fiilleri suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçu olarak kabul edilmektedir. Bu uygulama, 165. maddenin hukuka aykırı olarak uygulanmamasına ve alanının daraltılmasına sebep olduğu gibi aynı zamanda kişileri kaçakçılık suçundan elde edilmiş olan eşya veya diğer malvarlığı değerlerini kullanım amaçlı satın almaya ve kabul etmeye teşvik etmektedir. Bu durum ayrıca kişileri kaçakçılık suçunu işlemeye de doğrudan teşvik etmektedir. Çünkü piyasada kaçakçılık suçundan elde edilmiş eşyaları ve değerleri satın alan kişiler olduğu sürece, kaçakçılık suçu, suçlular için cazibesini koruyacaktır.

Kanaatimizce; kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan ve bu suç işlenerek elde edilen eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin, kaçakçılık suçuna iştirak etmiş kişiler dışındaki diğer kişiler tarafından suçtan elde edildiğini bilerek kullanım amacıyla satın alınması veya kabul edilmesi (bağış, kira, trampa) fiilleri, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu oluşturacaktır.³⁸ Bu doğrultuda kullanım amacıyla kaçak sigara, akaryakıt, çay, tütün, telefon, her türlü elektronik eşya, otomobil ile diğer eşyaları satın alan, bulduran veya kabul edenler hakkında TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan ceza soruşturması ve kovuşturması yapılarak ele geçirilen eşya hakkında da müsadere kararı verilmesi gerekir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Malvarlığına karşı işlenen suçların işleme amacı dikkate alındığında, bu suçların genellikle ekonomik bir yarar elde etmek amacıyla işlendiği görülecektir. Failler suçtan elde ettikleri eşya veya diğer ekonomik değerden doğrudan doğruya yararlanabildikleri gibi bazen de söz konusu eşyayı satarak, dönüştürerek, değerlendirerek de yarar sağlamaktadır. Failler suçtan elde ettikleri eşyaları ve diğer malvarlığına ilişkin değerleri kolayca satabilmek için rayiç değerinin çok altında bir fiyata satmaktadırlar. Bu durum, suçtan elde edilen eşyaların ve diğer malvarlığına ilişkin değerlerin piyasada kolayca alıcı bulmasına ve toplumda yaygın bir şekilde kullanılmasına neden olmaktadır.

³⁸ Benzer görüş için bkz.; Turgut, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 24; Tanrıvermiş, Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu, s. 68-69.

Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun 3. maddesinin 5, 11, 12, 18 ve 20. fıkralarında, bu fıkralar kapsamındaki kaçak eşyanın ticari amaç dışında kullanım amacıyla satın alınması, kabul edilmesi, taşınması veya bulundurulmasının kaçakçılık suçunu oluşturmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Ancak bu fiillerin kaçakçılık suçu dışında başka bir suç oluşturmayacağı veya hiçbir suç oluşturmayacağı, başka bir ifadeye bu fiillerin hukuka tamamen uygun olacağı konusunda herhangi bir norm bulunmamaktadır. Ayrıca Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda düzenlenmiş olan bu fiillere konu eşyanın, kaçakçılık suçu işlenerek elde edildiği konusunda da şüphe bulunmamaktadır.

TCK'nın 165. maddesinde düzenlenmiş olan suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunun tarifinde de öncül suçun her türlü suç olabileceği açıkça ifade edilmiş ve kaçakçılık suçunun bu suçun öncül suçu olamayacağına ilişkin bir ifadeye de yer verilmemiştir. Bu nedenlerle;

- Kaçakçılık suçunun işlendiği konusunda şüphe bulunmaması,
- Kaçakçılık suçundan elde edilmiş eşyanın veya diğer malvarlığı değerlerinin satılmış, satın alınmış, devredilmiş veya kabul edilmiş olması,
- Satan, satın alan, devreden ve kabul eden kişilerin eşyanın elde edildiği (öncül suç) kaçakçılık suçuna iştirak etmemiş olması,
- Eşya veya diğer malvarlığı değerlerinin ticari amaç dışında kullanım amacıyla satılması, satın alınması, kabul edilmesi veya devredilmesi,
- Failin eşya veya diğer malvarlığı değerinin kaçakçılık suçundan elde edildiğini bilmesi veya bilebilecek durumda olması,

koşullarının tamamının bir arada gerçekleşmesi halinde, fail veya faillerin suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan sorumlu tutulması gerektiği kanaatindeyiz. Bu durumda failer hakkında kaçakçılık suçundan soruşturma aşamasında kovuşturmaya yer olmadığı kararı ve kovuşturma aşamasında beraat kararı verilmesi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçundan ise iddianame veya duruma göre ek iddianame düzenlenmesi ve kovuşturmanın yapılması gerekir.

Günlük hayatta kaçakçılık suçundan elde edilmiş ve kaçak olduğu bilindiği halde sigara, alkol, cep telefonu, çay, mazot, benzin, parfüm, diğer elektronik eşyalar gibi birçok eşya sıklıkla kullanım amacıyla satılmakta, satın alınmakta, devredilmekte ve devralınmakta olmasına rağmen yaptığımız araştırmada bu konuda verilmiş hiçbir mahkûmiyet kararına rastlanılmamıştır. Bu durum kanun

koyucunun TCK m. 165'teki suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi suçunu ihdas amacına açıkça aykırılık oluşturmakta ve adeta kişileri kaçakçılık suçundan elde edilmiş eşyayı kullanım amacıyla satın almaya veya kabul etmeye teşvik etmektedir. Eğer Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında cezalandırılmayan bu fiillerin hiçbir şekilde cezalandırılmaması/meşru kabul edilmesi devletin izlediği suç politikasının gereği ise, bu takdirde TCK'nın 165. maddesinde bu fiiller için istisna öngörececek bir düzenleme yapılması gerekir. Aksi halde mevcut durum, fiilen TCK'nın 165. maddesinin uygulanmaması sonucunu doğurmaktadır.

Bu yanlış uygulamaların ve anlaşılmanın düzeltilmesi amacıyla Yargıtay tarafından bu konuda içtihat oluşturulması yararlı olacaktır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Batuhan, "Gümrük İşlemlerine Tabi Tutmadan Ülkeye Eşya Sokma Suçu Bir İnceleme", *TBB Dergisi*, 2015 (121), ss. 111-156.
- ALBAŞ, Saniye, *Türk ve Kıbrıs Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı Suçları*, İstanbul, On İki Levha Yayınevi, 2019.
- ARSLAN, Çetin - BALAN, Arzu, "Gümrük Kaçakçılığı Suçunun Nitelikli Hali Olarak Ülkeye Kaçak Akaryakıt Sokma Fiili", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C. 21, Özel Sayı, 2019, ss. 3-42.
- ARTUÇ, Mustafa, *Malvarlığına Karşı Suçlar*, 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- ARTUK, Mehmet Emin, vd.; *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 20. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2022.
- AYDIN, Murat, "5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları", *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Konya, 2011.
- BALCI, Murat, *Petrol Kaçakçılığı Suçları ve Petrol Piyasası Kanunu'nda Düzenlenen Kabahatler*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010.
- BOCK, Dennis, *Strafrecht Besonderer Teil 2*, Springer Berlin, Heidelberg, 2018.
- BÜTÜN, Selçuk, "5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçları", *Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli 2008.
- ÇAKIR, Kerim, *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*, in: Malvarlığına Karşı İşlenen Suçlar, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- KAHYA, Yavuz, "Suç Teorileri Işığında Türkiye'de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, C. 15, S. 3, ss. 159-178.
- MAIER, Stefan, *Hehlerei Mainer*, in Münchener Kommentar StGB § 259 (MüKoStGB), 4. Auflage, 2021, Rn. 19-24.
- ÖZ, Ersan - ERİM, Ali, "Tüm Yönleri ile Gümrük Kaçakçılığı Suçuna İştirak", *Gümrük ve Ticaret Dergisi*, S. 8, 2016, ss. 62-75.
- ÖZBEK, Veli Özer - DOĞAN, Koray - BACAĞIZ, Pınar, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 17. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2022.
- ÖZEN, Mustafa, *5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015.
- SCHÖNKE, Adolf- SCHRÖDER Horst, *Strafgesetzbuch Kommentar*, 30. Auflage, C.H. Beck Verlag, 2019, Rn. 40-44.
- TANRIVERMİŞ, Atilla, *Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2017.

- TEZCAN, Durmuş - ERDEM, Mustafa Ruhan - ÖNOK, Murat, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, 20. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2022.
- TURGUT, Tuğba, "Suç Eşyasının Satın Alınması veya Kabul Edilmesi Suçu", **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2011.
- ULGAR, Orbay Bahri, "Yargıtay Kararları Işığında Sigara Kaçakçılığı Suçu", **ERÜHFD**, C. XVI, S. 1, 2021, ss. 379-426.
- YILDIZ, Furkan, "Rasyonel Seçim Teorisi ile Organize Suçları Anlamak", **Akademik Hassasiyetler Dergisi**, C. 7, S. 14, 2020, ss. 147-171.